

inventarima, ali svakako treba naglasiti da se radi o djelima pisanima uglavnom na temelju arhivskoga gradiva što se čuva u talijanskim arhivima.

Normativne odredbe su zanimljiva rubrika, jer donosi isključivo propise koji se odnose na arhive i arhivsko gradivo.

Na kraju, prije priloga o publikacijama, na 23 nepaginirane stranice nalazi se kazalo radova odnosno tema objavljenih u časopisu *Rassegna* za 1995. godinu, tj. u br. LV/1 i LV/2-3.

Jakov Jelinčić

SODOBNI ARHIVI '96 (MODERN ARCHIVES '96), sv. XVIII, Maribor, ožujak 1996, 182 str. (12 str. sažetaka)

U razdoblju od 18. do 19. ožujka 1996. godine održano je u Radencima u Sloveniji 18. savjetovanje "Sodobni arhivi '96". Na Savjetovanje je pristiglo 26 referata iz sedam zemalja: Slovenije, Austrije, Francuske, Hrvatske, Italije, Izraela i USA. Radovi su objavljeni na slovenskom, hrvatskom, engleskom, njemačkom i francuskom jeziku u časopisu *Sodobni arhivi '96*, sv. XVIII. Referati pisani na engleskom, njemačkom i francuskom jeziku u cijelosti su prevedeni i objavljeni i na slovenskom jeziku. Kako dio autora nije bio u mogućnosti dostaviti svoje radove na vrijeme, pročitali su ih na kraju Savjetovanja kao koreferate. Riječ je o tri autora iz Slovenije i Bosne i Hercegovine.

Referati su bili tematski vrlo raznoliki – od arhivskih prostora i opreme, preko fizičke zaštite arhivskoga gradiva i školovanja kadrova, do novih medija u arhivima.

Uvodni referat pod naslovom *Bez arhiva se ne može* ("Brez arhivov ne gre") održao je P.P. Klasinc, predsjednik Organizacijskog odbora ovoga Savjetovanja. Iznio je suvremene probleme slovenske arhivistike. Posebno je istaknuo pravni problem zaštite i korištenja arhivskog gradiva u svjetlu ispravljanja ranijih pogrešaka, poput nacionalizacije, nenaplaćenih ratnih šteta iz II. svjetskog rata i sl. Upozorio je na pravilno uvođenje i korištenje suvremenih informacijskih tehnologija te na potrebu sudjelovanja u radu međunarodnih tijela koja se bave arhivskom teorijom i praksom.

Šest je radova bilo posvećeno arhivskim zgradama i njihovoj opremi. Zbog zanimljivosti referata, a i zbog činjenice da Hrvatski državni arhiv upravo preuređuje staru zgradu NSB-a za potrebe arhiva, opisat ćemo ukratko sadržaje svih radova.

Dr. A. Polajnar sa Strojarskog fakulteta u Mariboru, u članku *Polazne točke u određivanju zahtjeva pri izvedbi arhivskih prostora* ("Izhodišća za določanje zahtev pri izvedbi arhivskih prostorov"), govori o potrebi izrade koncepta sigurnosti rada u

arhivu sa svrhom, da se arhivsko gradivo zaštititi od otuđivanja ili uništavanja. Za to je potrebno poznavanje elemenata koncepta sigurnosti, sigurnosnih zona i njihove klasifikacije te protupožarne zaštite. Samo tako projektiran i izveden arhivski prostor jamčit će potrebnu sigurnost arhivskoga materijala. Arhivski je prostor klasificiran u šest zona, od kojih je svaka označena posebnom bojom:

– nulta zona zelene je boje i dostupna je svima, kako zaposlenima tako i korisnicima (javna zona);

– prva zona žute boje je pod nadzorom, a u nju imaju slobodan pristup zaposleni i korisnici, ali ovi pod nadzorom (opća zona – pisarnica i informacijska služba);

– druga zona narančaste boje je pod kontrolom, dostupna je samo zaposlenima, dok je drugima pristup ograničen (omeđena zona za rad i obradu gradiva);

– treća zona smeđe boje pod posebnim je režimom sigurnosti, dostupna je manjem broju zaposlenih, dijelom je zaštićena od provale i to na dva načina – elektronski i mehanički (posebno omeđena sigurnosna zona za rad i obradu arhivskoga gradiva);

– četvrta zona crvene boje osigurana je i zaštićena poput treće zone, ali su mjere sigurnosti još strože, a pristup je dozvoljen samo u slučaju potrebe (zona najveće sigurnosti);

– peta zona plave boje predviđena je za tehničko osoblje, osoblje održavanja (vanjska zona – vitalno područje izvan zona sigurnosti).

Uz tablični prikaz zona sigurnosti dan je i tlocrt njihova rasporeda unutar arhiva.

Rad E. Štefanca iz TKO Primat *Neka stajališta o zaštiti pri gradnji i adaptaciji arhivskih prostora* ("Nekateri varnostni vidiki pri gradnji in adaptaciji arhivskih prostorov"), govori o nacrtima i izvedbenim radovima na arhivskim zgradama sa stajališta zaštite arhivskoga gradiva od provale i krađe.

S. Strmšek iz TKO Primat u članku *Odabir opreme i sigurnosne ambalaže u arhivskim prostorima* ("Izbira opreme in varnostnih vsebnikov v arhivskih prostorih"), opisuje različite vrste opreme koju proizvodi Primat, a namijenjena je sigurnoj pohrani i arhivskoga i knjižnoga gradiva u arhivu. Oprema je razvrstana prema zahtjevima sigurnosti različitih vrsta materijala, a rađena je prema europskim standardima, što ih je 1992. izradila grupa stručnjaka (CEN/TC 263) pod nazivom "Sigurna pohrana novca, dragocjenosti i podataka". Neke europske države već su prihvatile standarde kao svoje nacionalne norme. Slovenija se nalazi među tim zemljama.

Dr. P. Dorsi iz Državnog arhiva u Trstu u članku *Uređenje prostora namijenjenih javnosti u suvremenoj arhivskoj zgradi* ("Die gestaltung der Öffentlichkeitsräume in einem modernen Archivegebäude"), govori o načinu uređenja prostora dostupnih javnosti u suvremenim arhivskim zgradama kojima, uz već uobičajene

prostore dostupne javnosti poput čitaonice, izložbene dvorane, pisarnice, informacijske službe, učionica i predavaona, treba dodati prostore za druge namjene, kao što su restorani, pušionice i sl.

I. Klaneček, ing. građevine i inovator iz Hoče, opisuje metode stručnog i racionalnog saniranja podzemnih i nadzemnih dijelova starih arhivskih zgrada od vlage u članku *Sanacija i izgradnja arhivske zgrade*. U drugom dijelu referata govori o koncepciji izgradnje novih zgrada, opremi te izradi idejnog i glavnog projekta.

I. Kosi iz TKO Primat u članku pod naslovom *Odabir unutrašnje opreme za pojedine vrste arhivskoga gradiva* ("Izbira notranje opreme vsebnikov za posamezne vrste arhivskih gradiv"), opisuje zaštitnu ambalažu za pohranu mikrofilmskih oblika, magnetnih diskova, gramofonskih ploča te kartoteka. Rad je ilustriran brojnim fotografijama svih tih vrsta ambalaže.

O školovanju djelatnika u arhivima i pismohranama pisalo je troje autora.

S. Tovšak, arhivist Pokrajinskog arhiva Maribor, u radu *Novi načini osposobljavanja djelatnika, koji rade s dokumentarnim gradivom*, govori o stručnom osposobljavanju djelatnika u pismohranama, što ga organizira ovaj Arhiv. Radi se o tečaju u trajanju od 50 sati, tijekom kojega se djelatnici sa srednjom stručnom naobrazbom teoretski i praktično pripremaju za rad u pismohrani. Njihov se rad kasnije odvija pod nadzorom stručnih arhivskih djelatnika. Bitno je napomenuti da se sustavnoj edukaciji prišlo nakon donošenja Zakona o naravni in kulturni dediščini iz 1981. godine, a stručno se usavršavanje temelji još i na nizu podzakonskih akata, koji su doneseni na temelju navedenog Zakona.

J. Kopač, v.d. ravnatelja Zgodovinskog arhiva iz Ljubljane, u članku *Obrazovanje djelatnika koji rade s dokumentarnim gradivom* ("Izobraževanje delavcev, ki delajo z dokumentarnim gradivom"), opisuje iskustva i rezultate stručnog osposobljavanja arhivara u pismohranama, koje putem seminara organizira ovaj Arhiv za pismohrane s područja svoje nadležnosti.

N. Čučnik-Majcen, umirovljena ravnateljica Centralne tehniške knjižnice iz Ljubljane i bivša voditeljica Laboratorija za restauraciju Arhiva Republike Slovenije, u referatu *Obrazovni procesi na području materijalne zaštite gradiva danas* ("Izobraževalni procesi na području materialnega varovanja gradiva danes"), na temelju inozemnih i slovenskih iskustava na tom području, upozorava na značenje edukacije na ovom specifičnom polju zaštite ne samo baštine zabilježene na papiru, već i one na nekonvencionalnim medijima.

Pet članaka obrađivalo je suvremene medije, njihovo korištenje i zaštitu.

Tako M. Missoni, voditeljica Knjižnice Ministarstva unutarnjih poslova u Zagrebu, u članku pod naslovom *Kriptografija i elektronski mediji*, na vrlo zanimljiv

i pristupačan način obradila je kriptografiju – jednu od temeljnih mjera za povećanje sigurnosti ne samo podataka pohranjenih u memorijama računala, već i u telekomunikacijskom prijenosu obavijesti.

M. Novak, v.d. ravnatelj Pokrajinskog arhiva iz Maribora, u radu *Elementi vrednovanja i postupci arhiviranja obavijesti prenesenih elektronskom poštom* ("Elementi valorizacije in postopki arhiviranja sporočil prenesenih z elektronsko pošto"), govori o elektronskoj pošti sa stajališta arhivske teorije i prakse te o vrednovanju podataka prenesenih na taj način, kao i o problemima njihova arhiviranja.

B. Bubenik, voditelj INDOK službe HRT-a iz Zagreba, u radu *Evolucija tehnologijâ AV registracije*, uz temeljna načela i etape evolucije, daje i vrlo jezgrovit povijesni pregled evolucije AV registracije. Audiovizualno bilježenje podataka objašnjava težnjom čovjeka za vječnom mladošću i besmrtnošću.

B. Šalomon, voditelj Časopisne dokumentacije ČPZ *Večer* iz Maribora, u članku *Internet – nova mogućnost za časopisni medij s najbogatijim arhivom* ("Internet – nova mogućnost za časopisni medij z najbogatijim arhivom"), govori o brojnosti obavijesti sadržanih u Internetu u elektronskom obliku te o njihovoj dostupnosti korisnicima sa svih područja, pa tako i arhivistike.

M. Bakan iz Pokrajinskog arhiva u Mariboru, u članku *Prijedlog strategije razvoja informacijskog sustava u slovenskim arhivima*, govori o pokušaju Pokrajinskog arhiva u Mariboru, da razradi vlastiti informacijski sustav, koji bi postao podlogom za strategiju razvoja informatike u slovenskim arhivima.

Fizičkoj zaštiti arhivskoga gradiva posvećena su tri članka.

M. Modrušan i T. Mušnjak, voditelji Središnjeg laboratorija za mikrografiju odnosno za restauraciju Hrvatskog državnog arhiva u Zagrebu, opisali su rad na spašavanju i zaštiti arhivskoga gradiva u ratnim okolnostima, u radu pod naslovom *Spašavanje arhivskoga gradiva na području Republike Hrvatske, oslobođenih tijekom 1995. godine*. Ovaj je članak treći u nizu, kojim su autori upoznali međunarodnu javnost s iskustvima u spašavanju arhivskoga gradiva, stečenima tijekom agresije na Hrvatsku.

I. Shepilova iz Izraelskog državnog arhiva u Jeruzalemu, temelji svoj rad pod naslovom *Opis postupaka pohrane i zaštite fotografskih dokumenata (negativa, fotografija i dijapozitiva)* ("Specifications for Storage and Preservative Treatment of Photographic Documents /Negatives, Prints, Slides/") na studiji o stanju i zaštiti Zbirke fotografija Izraelskog državnog arhiva. Slijedi standardiziranje uvjeta čuvanja i pohrane fotodokumenata na temelju iskustava drugih zemalja na ovom području.

D. Neirinc, ravnateljica Departmanskog arhiva Gironde, Francuska, iznosi francuska iskustva na području preventivne fizičke zaštite arhivskoga gradiva, u vrlo

opširnem članku pod naslovom *Francuska iskustva o zaštiti i sprečavanju oštećivanja arhivskog gradiva* ("La conservation – prevention en France experiences").

Podneseno je još sedam referata o različitim temama. P.P. Klasinc u članku *Interdisciplinarnost u arhivskoj znanosti*, govori o važnosti interdisciplinarnog pristupa u rješavanju mnogobrojnih pitanja arhivske teorije i prakse. M. Novak i Z. Keček u radu *Znanstvene obavijesti i oblici vrednovanja znanstveno-istraživačkog rada u arhivima* ("Znanstvene informacije in oblike vrednotenja znanstveno-raziskovalnega dela v arhivih"), ukazuju na arhiv ne samo kao kulturnu, već i znanstvenu instituciju, u kojoj se čuvaju dokumenti koji mogu biti temeljem stručnih i znanstvenih istraživanja na različitim područjima. G. Fournier iz Zemaljskog arhiva u Grazu, održao je referat pod naslovom *Kotarska poglavarstva i njihovi sačuvani fondovi spisa* ("Die Bezirkshauptmannschaften und deren Aktenbestände"), a J.H. Grasser pod naslovom *Omogućavanje predaje genealoških izvora. Rad Genealoškog društva iz Utaha u dvije godine nakon stote obljetnice postojanja* ("Überlieferungssicherung genealogischer Quellen. Die Arbeit der genealogischen. Gesellschaft von Utah im Zweiten Jahrhundert ihres Bestehens").

U dijelu časopisa "Iz arhivske teorije i prakse", tri su članka: "Splošni međnarodni standard za popisivanje arhivskog gradiva in slovenska terminologija" (M. Novak), "Analiza obiskov po Internetu na WWW strežniku Pokrajinskoga arhiva Maribor" (M. Bakan) te "Poizvedovanje v strojno berljivem arhivskem gradivu s pomočjo 'mehke logike'" (V. Kurent).

Na kraju, spomenut ćemo još i koreferat Azema Kožara, direktora Regionalnog historijskog arhiva iz Tuzle, o spašavanju i ratnim štetama na arhivskom gradivu u BiH, koji će biti tiskan u sljedećem svesku Sodobnih arhiva u 1997. godini.

Martin Modrušan i Tatjana Mušnjak

Slovenská arhivistika, godina 1994, g. XXIX, sv. 1, 136 str.

Časopis Slovenská arhivistika izdaje "Odbor archívnictva Ministerstva vnútra Slovenské republiky v Bratislave".

U svesku što ga prikazujemo, objavljeni su ovi stručni članci:

1. Juraj Spiritza: Razgraničenje arhivskih dokumenata slovačke provenijencije i razdioba spisa nakon podjele federativnih republika Češke i Slovačke (*Delimitácia archívnych dokumentov slovenskej proveniencie a spisová rozluka po zániku Českej a Slovenskej federatívnej republiky*)